

Mottakere iht. liste

Deres ref.:
Vår ref.: 20/8443-1
Saksbehandler: Hanne Skui
Dato: 17.03.2020

Midlertidige føringer for kontrollkomisjonenes og fylkesmennenes oppgaver etter psykisk helsevernloven under utbruddet av Covid-19 virus

Dette brevet gir midlertidige, supplerende føringer for kontrollkomisjonenes og fylkesmennenes oppgaver etter psykisk helsevernloven under det pågående utbruddet av Covid-19 virus.

Fylkesmennene bes særlig merke seg pkt. 1 nedenfor, mens kontrollkomisjonene bes merke seg pkt. 2 - 5. Helseforetakene bes merke seg pkt. 1. 2 og 2 om praktisk støtte til og tilrettelegging for kontrollkomisjonene og fylkesmennene.

Føringene gjelder til de endres eller trekkes tilbake.

Av hensyn til rettssikkerheten for pasienter i det psykiske helsevernet er det viktig at kontrollkomisjonenes virksomhet opprettholdes og at lovpålagte saksbehandlingskrav overholdes. Samtidig må pasienter, helsepersonell, kommisjonsmedlemmer og pasientadvokater i minst mulig grad eksponeres for potensiell smitte. Dette gjør at kommisjonene må begrense sin tilstedeværelse på institusjoner i en periode fremover.

HelseDirektoratet har gitt [anbefalinger](#) om adgangskontroll og alminnelig besøksstans i helseinstitusjoner. Det må gjøres unntak for kontrollkomisjoner, pasientadvokater og fylkesmenn så langt det er nødvendig for at de skal få utført sine lovpålagte oppgaver etter psykisk helsevernloven, med begrensningene omtalt nedenfor.

1. Fylkesmannens oppgaver

1.1 Suppleringer av kontrollkomisjonene

Kontrollkomisjonsmedlemmer vil kunne være i risikogrupper, få symptomer på luftveissykdom, bli smittet med Covid-19 virus og/eller være i karantene eller isolat, slik at man i større grad må bruke varamedlemmer fremover. Økt bruk av varamedlemmer vil spesielt forekomme der løsninger med videokonferanser er vanskelig å få til, se pkt. 2 nedenfor.

Fylkesmennene må derfor påregne økt pågang for å sikre kravet om fulltallige kommisjoner til en del arbeidsoppgaver. Det må da spesielt vurderes om nåværende varamedlemmer og medlemmer kan oppnevnes som varamedlemmer i andre kommisjoner.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Hanne Skui, tlf.:

Postboks Vitaminveien 4, 0483 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Den enkelte kommisjonsleder må melde inn behov for suppleringer til fylkesmannen. Fylkesmannen må løpende vurdere om det er behov for å oppnevne flere varamedlemmer i en periode fremover, som kan benyttes i kommisjoner med behov.

1.2 Klagebehandling av vedtak om behandling uten eget samtykke

Ved klager over vedtak om behandling uten eget samtykke, jf. psykisk helsevernloven (phvl.) § 4-4, skal fylkesmannen ta personlig kontakt med pasienten, med mindre dette er åpenbart unødvendig, jf. psykisk helsevernforskriften (forskriften) § 29 tredje ledd.

I saksbehandlingsrundskrivnet til fylkesmennene pkt. 5.3.1 fremkommer det at både fysisk møte mellom fylkesmannens saksbehandler og pasienten og kontakt via telefon og videokonferanse kan oppfylle kravet. Det heter videre at "fysisk møte mellom saksbehandler og pasient er klart å foretrekke grunnet bedre forutsetninger for observasjon og av hensyn til pasientens muntlige redegjørelse. Telefon kan benyttes dersom pasienten ikke ønsker fysisk møte eller dersom dette ikke er praktisk gjennomførbart."

I nåværende situasjon vurderer Helsedirektoratet at utgangspunktet bør være personlig kontakt med pasienten gjennom telefon eller videooverføring. I tilfeller der det kan være særlig tvil om vurderingen, bør fylkesmannens saksbehandler likevel fortsatt oppsøke pasienten på institusjonen.

Føringene om møterom mv. i pkt. 2 nedenfor, må også overholdes ved fylkesmannens ev. besøk på institusjonene.

2. Kontrollkommisjonens klagesaksmøter, jf. psykisk helsevernloven § 6-4

Behov for midlertidige tilpasninger gjør seg spesielt gjeldende ved behandling av klagesaker etter phvl. § 6-4, dvs. saker om tvungen observasjon, tvungent psykisk helsevern og overføringer.

Kontrollkommisjonens vedtak etter ovennevnte bestemmelse skal treffes i «møte» av «fulltallig kommisjon», jf. phvl. § 6-4 sjuende ledd og forskriften §§ 45 og 54 siste ledd første punktum. I tillegg har pasienten og pasientadvokaten i disse sakene rett til å være tilstede ved parts- og vitneavhør, jf. phvl. 6-4 fjerde ledd.

Det anbefales at klagesaksmøtene gjennomføres ved videokonferanse, dersom det er mulig. Dette kan gjøres ved at kommisjonsmedlemmene sitter sammen på leders kontor eller hver for seg, mens pasient, pasientadvokat og faglig ansvarlig sitter på sykehuset. De fleste helseforetak har tilgang til videokonferanseløsninger som anses som tilstrekkelig sikre til å ivareta kravene til personvern. Det bes om at institusjonene, ved sine IT-avdelinger, snarest bistår kommisjonene med å få på plass slik løsning.

Dersom videokonferanse ikke lar seg gjennomføre, kan kommisjon, pasient, pasientadvokat og faglig ansvarlig møtes i et egnet rom som institusjonen stiller til disposisjon. Det forutsettes at institusjonsledelsen vurderer at dette er forenlig med den lokale smittesituasjonen.

Enten man anvender løsning ved videokonferanse eller et møte med samtlige aktører fysisk til stede i samme rom, bør rom som anvendes i institusjonen, ligge utenfor pasientavdelingene. Kommisjonsmedlemmer og pasientadvokat bør ikke gå gjennom eller oppholde seg på pasientavdelinger.

For øvrig må de pålegg og råd for atferd og hygiene som er gitt av helsemyndighetene i forbindelse med utbruddet av Covid-19 virus, følges. Herunder må møterom være så stort at man kan sikre to meters avstand mellom deltakerne, man må unngå håndhilsing og det må være muligheter for god håndhygiene i umiddelbar nærhet, dvs. håndvask eller spritdispensere. Personer som er i risikogrupper, har luftveissymptomer eller som er underlagt karantene eller isolasjon skal ikke delta fysisk i møtene.

Dersom hverken videokonferanse eller møte på institusjonen lar seg gjennomføre, må det vurderes om klagesaksmøtet kan utsettes til det kan tilrettelegges for en slik løsning. Utsettelse bør ikke gå nevneverdig ut over de alminnelige føringer for hvor raskt en klagesak skal behandles (14 dager).

Hvis ovennevnte alternativer ikke anses gjennomførbare, kan klagebehandlingen i nåværende situasjon foretas på følgende måte:

Kontrollkommisjonens leder innhenter forklaringer på telefon fra pasient, faglig ansvarlig og ev. andre vitner og nedtegner disse skriftlig, jf. forskriften § 54. Pasient og pasientadvokat må tilbys å delta i telefonkonferanse ved parts- og vitneavhør, jf. phvl. § 6-4 fjerde ledd. Dersom pasient og pasientadvokat aksepterer det, kan de alternativt inngi skriftlig tilsvare/bemerkninger til faglige ansvarliges redegjørelse og nedtegnelser av ev. parts- og vitneforklaringer. Deretter må leder sørge for rådslag med alle øvrige medlemmer av kommisjonen, helst samlet eller så mange som mulig sammen, i møte eller i video- eller telefonkonferanse. Unntaksvis kan rådslagning og stemmegivning skje ved at leder kontakter ett og ett medlem pr. telefon.

3. Kontrollkommisjonens velferdskontroll, jf. psykisk helsevernloven § 6-1

Kontrollkommisjonen skal minst en gang månedlig gjennomføre besøk i institusjoner og avdelinger som er godkjente for å ha ansvar for pasienter under tvungent psykisk helsevern med døgnopphold, jf. phvl. § 6-1 og forskriften § 62. Noen av besøkene bør skje uanmeldt. Videre skal pasienter under slike besøk gis anledning til å fremsette klager til kommisjonen, og pasienter som er innlagt under tvang siden siste besøk, skal tilbys en samtale med kommisjonen, jf. forskriften § 63.

Om nødvendig kan Helsedirektoratet gi dispensasjon fra kravet til besøkshyppighet, jf. forskriften § 62 annet ledd.

Det er i dag vanlig praksis i mange kommisjoner at besøk i institusjonen gjennomføres ved at ett eller flere av kommisjonens medlemmer går rundt i avdelingene. Denne praksisen bør midlertidig opphøre.

Kontrollkommisjonen bør nå gis tilgang til et rom utenfor avdelingene. Herfra kan kommisjonen ringe ut til den enkelte avdeling med informasjon om at kommisjonen er tilgjengelig for telefonsamtale med pasienter som ønsker samtale med kommisjonen eller som er nyinnlagte. Antallet kommisjonsmedlemmer ved besøk bør nå begrenses til to medlemmer. Personalet vil på vanlig måte informere pasientene om at kontrollkommisjonen er i institusjonen, men selve samtalen foregår altså pr. telefon.

Inntil videre bør det ikke skje uanmeldte besøk på institusjonen.

4. Kontrollkommisjonens øvrige oppgaver

Med øvrige oppgaver menes dokumentkontroller, tre måneders kontroller og ett års forlengelser, gjennomgang av kapittel 4-vedtak og behandling av klagesaker etter phvl. kapittel 4.

Tre måneders kontroller, ett års forlengelser og klagesaker etter phvl. kap. 4 skjer i fulltallig kommisjon.

Disse oppgavene bør om mulig nå gjennomføres pr. videokonferanse eller telefonsamtaler og i lokaler utenfor institusjon i det psykiske helsevernet. Dersom dette ikke er mulig, må institusjonen og kontrollkommisjonen finne løsninger i tråd med anbefalingene i pkt. 2 ovenfor.

5. Dokumentforsendelser mellom aktørene

Forsendelser av dokumenter mellom institusjonen og kontrollkommissjonen bør skje digitalt, så fremt dette kan skje på en måte som ivaretar personvernet. Alternativt kan bud benyttes eller leder/medlem av kontrollkommissjonen kan avhente/levere dokumenter i institusjonen.

Vennlig hilsen

Helen Brandstorp e.f.
direktør

Vårin Hellevik
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
FYLKESMANNEN I AGDER		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Fylkesmannen i Innlandet		Postboks 987	2604 LILLEHAMMER
FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL		Postboks 2520	6404 MOLDE
FYLKESMANNEN I NORDLAND		Postboks 1405	8002 BODØ
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN		Postboks 325	1502 MOSS
FYLKESMANNEN I ROGALAND		Postboks 59 Sentrum	4001 STAVANGER
FYLKESMANNEN I TROMS OG FINNMARK		Statens hus Damsveien 1	9800 VADSØ
FYLKESMANNEN I TRØNDELAG		Postboks 2600	7734 STEINKJER
FYLKESMANNEN I VESTFOLD OG TELEMARK		Postboks 2076	3103 TØNSBERG
FYLKESMANNEN I VESTLAND		Njøsavegen 2	6863 LEIKANGER
HELSE MIDT-NORGE RHF		Postboks 464	7501 STJØRDAL
HELSE NORD RHF		Sjøgata 10	8006 BODØ
Helse Sør-Øst RHF		Postboks 404	2303 HAMAR
HELSE VEST RHF		Postboks 303	4068 STAVANGER
Landets kontrollkommissjoner Helseforetakene			